Цена је „Бранику“:
на годину: . . . ф. 12 или 30 дин
на по године: . . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 новч. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 новч.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

„Браник“ излази
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи шаљу се администрацији
а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Претплату примају све српске књижаре.

Рукописи се не враћају.

Број 49. **У Новом Саду, у суботу 25. априла (7. маја) 1887.** **Год. III.**

У очи назаренског збора.

„Сретни Нови Саде! Која српска варош да ти незавиди“ — овако је Владимир Јовановић пре двадесет година у „Застави“ поздравио први омладински састанак у Новоме Саду. И у истини могло се завидити Новом Саду, који је први примио оне, који су младићким жаром дошли да раде за народ.

Сретни Нови Саде! могао је сваки Србин у најдаљем кутићу Српства узвикнути, кад је видио, да је Нови Сад средиште нашег културног и политичког живота.

Сретни Нови Саде! могло се рећи оном Новом Саду, који је коло водио, кад је требало народ повести напред.

Сретни Нови Саде! јер из тебе су севале варнице наше политичке свести.

Сретни Нови Саде! јер си ти предњачио, да и Српство дође до свог ускрса.

Сретни Нови Саде! јер у теби је слога владала, а с њоме се ваљају брда и брегови.

Сретни Нови Саде! јер ти никад клонуо виси, нити је икад твоје име потавнило.

Но дође друго време.

Досад си био на јед народних непријатеља, данас си им на радост. Пештански израјиљ ликује, наши туркоси бацају шешире у вис, јер се неколико њих спремају, да твоје име сутра укаљају, да с твојим именом скопчају агитацију најодвратнију и ружење најгадније.

Сутра ће се покушати, да се битисању народне слободоумне странке ископа гроб.

Времена се изменила. Теби Нови Саде више ни једно српско место незавиди, јер си ти постао легло српских јастребова, огњиште нових назарена, који своју руку дижу, да досадашњу политичку народну веру убију, да народ морално расчереже и да га униште за сваки озбиљан политички рад.

Сутра је назаренски збор. . . .

Ко познаје наш народ, каже, да се обично назарени рекрутирају из оних кругова, који су целога живота грешили, па нечиста савест тражи нову веру, да се спасе, јер презају, да их стари Бог више ни слушати не ће.

Тако ће бити и на овом назаренском збору. Сви који имају узрока, да мрзе стару слободоумну странку, сви ти доћи ће на збор, да могу укријумчарити своје мисли, које су у застору. На збору ће том бити више примисли, него искрених мисли, да се нашој политичкој невољи помогне.

Премудри ловци требају мутну воду, зато гурају напред оне, који ће воду да замуте!

Једни вичу на интелигенцију, други на трговце и економе, трећи на богатство, четврти на опробане борце.

Па шта треба да буде? Хоћете ли незнање? Хоћете ли сиромаштину? Хоћете ли ренегатство?

Ако хоћете, то је жалосно?!

Ми би рекли, да ви сами не знате шта хоћете.

Сутра је ваше царство, које ће трајати један дан, јер не може бити дуговечно.

У почетку би ларма, за тим дође хаос, после тога мора наступити — мамурлук. Друкчије не иде. Из тог се теста не прави зграда.

Зар се може и замислити други свршетак.

Ви војујете против знања, које је услов сваког напретка.

Ви војујете против истине, а с политичком лажаријом не можете доспети ни до првог села.

Ви војујете против идеала, а српски н род би пропао у ропству, да сте му ви били пророци пре неколико стотина година.

Ви војујете против оних слободоумних начела, ма да сте на оној њиви, где су та начела успевала, ви постали у народу познати.

Ви војујете против слоге, јер само у неслози може проклијати ваш род.

Ви војујете против признања, јер знате, да је „признање сунчана страна, на којој плод брже сазрева.“

Можете ли успети у тој ружној борби?

Наше је најбоље уверење да неможете, ако се бољи елементи буду у будуће тако држали, као у овај мах.

Како ћете успети. Та ви нисте ни странка. Ко сте ви? Милетић вам је још пре 12 година довикнуо: „да неколико њих који носе широк обод на шеширу, још не чине партију“.

Зар је то партија, где коловође крију своје уверење, као змија ноге?

Зар је то партија, којој ми морамо да позајмимо име, иначе би били пред народом наги, као Адам у рају?

Зар је то партија, која се претварањем служи, а неистинама бори?

Не! Нисте ви партија, јер таке партије још на свету било није. Ви сте опсеници, који замазујете свету очи. Ви сте пеливани, који се преврћете, да би вас свет приметио, јер по мирном, трезвеном раду никад вас нико познао не би?

Незнате сами шта хоћете, а овамо устајете против старе народне политичке вере, као да вам је вера крива, што ви нисте схватили суштину њену или што немате чисто срце, да се њоме можете охрабрити и ојачати.

Назарени сте ви! То вам је право име, које вам нико скинути неможе.

Хајде састаните се. Прекрстите се левом руком и пођите на рад.

Ми вам сметати нећемо. Хоћемо да вас видимо, како на делу изгледате.

Завели сте невини свет, одтуђили сте све оне, који странци овој добро желе, да богме да онда од вашег рада по народну слободоумну странку беријета нема.

Али ви то и нећете. Вама треба само име, ви тражите јорган, да покријете игру своју. На сутрашњем збору хоћете да изведете политичко отпадништво, а све под видом „чесности“. То је све.

Што ви намеравате, никад се не може свести у оквир програма српске народне слободоумне странке. Добро ви то знате, зато и идете „испод жита, па на мала врата“.

Али вам се боја неприма и ваше обмана биће кратка века.

То је за оне, који „руководе“ ствари.

Остали, који су обманути, ти ће временом увидити, на шта се иде.

Што год ви закључите, нема вредности, јер тај се збор никад не ће признати за збор народне слободоумне странке, јер ви нисте позвани, да у име те странке сами радите и на своју руку удешавате. Може бити да се ви надате успеху, али се варате, ако и то мислите, да ћете с „једном опаклијом служити два цара“. Народ не ће да чује за нову назаренску веру.

Тренутно можете завести многе добре и безазлене људе, који вас још не могу да провиде. Дуго ни то не ће трајати. За потиштен народ није ништа горе, него кад се поједини сталежи завађају. То је нешто најгоре — а то је извор живота вашег!

Шта то значи? Нисмо ли ми сви синови једног народа? Зар наопако треба да између појединих сталежа буде јаз? Нисмо ли ми једно на друго упућени? Нема бесавесније агитације, него што је ваша. Само се непријатељи нашег народа могу радовати вашем послу. Ви силом стварате разлику између бајаги „господе“ и простог света, као да нисмо сви браћа и као да нисмо сви једнаки. Силом стварате болесно стање, силом би хтели да народ претворите у голавере, како би ваша крива наука ухватила корена. У томе успети не ћете, јер је наш народ још здрав, и у њега се не ће усадити трулеж са запада.

Ово је наша реч данас.

А сутра? Сутра је недеља. Ви ћете збор зборити. То ће бити онда, кад се верни Богу моле. И ми ћемо се Богу помолити, да вам Свемогући и Свемилостиви пошље духа истине и духа разума, да вас умудри и освести, како неби дуго по мраку тумарали.

Верујте нам, да смо вам искрени пријатељи; јер то је вама најпреча потреба.

Рецимо и ми своју.*)

(Глас из омладине.)

Колебали смо се и колебали, да ли да устанемо и подигнемо свој глас, да и ми кажемо коју, да рекнемо, како осећамо и како мислимо!? А да ли ће нам ко замерити, што смо се колебали!? Да ли ће нам ко замерити, што пре не рекосмо свој суд, ма да смо пратили највећом пажњом последње догађаје на нашем политичком пољу у Угарској!? Да ли ће чам ко замерити, што у својој жаркој и млађахној љубави према народу не могосмо ни замислити, а камо ли предвидети, да ће доћи до онога, што се збило пре Сентомаша и у Сентомашу!? Зар смо ми могли мислити, да ће „Застава“, она некадашња Милетићева „Застава“, на велики петак стрпати г. др. Полита и Пилата у једну категорију?! Зар смо могли замислити, да ће „Застава“ рећи, да је г. др. Михаило Полит-Десанчић гори од Јуде Искариотског и да су такови људи, као г. др. Полит, највећи непријатељи српском народу?!

Зар смо ми могли замислити, да ће баш пред сам збор сентомашки неки омладинац из Будимпеште писати у „Застави“ од речи до речи ово: „Беседе Политове изишле су још 1883. год. и од овдашње омладине мало је ко знао за ту књигу, мало их је читало, а још мање их се интересовало за њу.“

Но ми видимо, да се и оно збило, што ми ни помислити не могосмо — и нама је прекипело: ми хоћемо, ми морамо и ако у кратко, ипак да обележимо своје становиште!

Што се тиче дописа оног брата омладинца из Будимпеште, који је допис штампала „Застава“ без икакве примедбе и то још крупним словима, ваљда ће српска будимпештанска омладина знати се достојно оградити: она ваљда неће дозволити, да је појединац јавно по свом ћефу брука и у име ње реч води, она ваљда неће остати скрштених руку, кад јој се јавно рече, да је мало ко од њених чланова знао за Политове беседе, да их је мало читало, а још мање се за њих интересовало. Омладина будимпештанска ваљда неће признати, да није марила за Политове беседе, за оне беседе, у којима је, ако ништа друго, а оно чланак „Бока Котарска“ и „Парница Милетићева“! А сад да ми кажемо своју!

У време, кад се кикиндски програм обарао, била је сва омладина листом уз „Српско Коло“, а после уз „Заставу“. А зар је и могло бити друкчије? Та омладина, која није још нигде заинтересована, којој је увек на уму само срећа народна, та омладина мора увек бити на оној страни, где се ватрено води борба око бољитка и напретка народног. У одбијању кикиндског програма имао је г. Јаша Томић и „Застава“ неоспорних заслуга. То је признао свако, па и г. др. Михаило Полит-Десанчић. За то је и омладина, као што рекосмо, онда била листом уз „Заставу“. Но мало по мало пођоше г. Јаша Томић и „Застава“ другим правцем. „Застава“ поче нападати под именом „Полунотабилитетство“ наше признате родољубе. Једна личност, која стоји близу „Заставе“, поче нападати и сумњичити г. Мишу Димитријевића. Нећемо испитивати зашто је то све тако чињено — показало се доцније само од себе. Одушевљење за „Заставу“ поче у омладини хладнети. А кад се оно лане у лето подиже у „Застави“ онолика и онаква хука и бука на интелигенцију нашу, омладина охладне сасвим према „Застави“. А зар се и могла омладина више одушевљавати за „Заставу“, која је почела тенденциозно рушити у народу углед целе интелигенције, и то баш оне наше интелигенције, која се од свог народа никад није туђила, а и данас се не туђи. Но има још нешто, што је допринело, да се омладина почела туђити од „Заставе“ и г. Ј. Томића. „Застава“ престаде бити органом српске народне слободоумне странке. Или зар није тако? Зар треба коме доказивати, да „Застава“ није више орган те странке, него тек орган г. Јаше Томића?! Зар треба коме доказивати, да „Застава“ није више задахнута чистим Милетићевим идејама?! А омладина се искрено одушевљава баш за те идеје. Омладина иде за идејом, а не за личношћу — вели брат Славко Милетић у својем писму г. дру М. Политу. И ми то велимо, али баш за то не можемо за данашњом „Заставом“ и г. Ј. Јашом Томићем, који није данас заступник ни представник те идеје. Или можда брат Славко Милетић није о том убеђен — е онда је друго што.

У последње време — кад то баш никако није требало чинити, ако је било „добре воље“ и ако се о „слози“ мислило искрено — обновила је „Застава“ опет безобзирне нападаје на наше угледне људе, а поименце на г. др. Михаила Полита-Десанчића, и омладина није више била само хладна према „Застави“ и према г. Јаши Томићу — омладина се сасвим огорчила.

Највећа замерка је г. дру Михаилу Политу-Десанчићу од стране „Заставе“ та, што се г. Полит повукао са јавног рада онда, кад је требало побијати кикиндски програм. Добро. Ни ми то не одобравамо. Али у одбијању кикиндског програма није имао заслуга само г. Јаша Томић, него и други људи. Имао је ту те још каквих заслуга и чика-Јова Змај, његов углед и његов „Стармали“, имали су заслуга и други чланови омладине и народа, а највећа је заслуга саме српске народне слободоумне странке и њене идеје, која је у народу врло јака корена ухватила, а у коју је странку г. Јаша Томић ступио тек онда, и то само привидно, — као што се сад показало. Па и ћутањем г. др. М. Полита-Десанчића, кога г. Ј. Томић данас толико напада, послужио се и сам у оно доба као средством, велећи: ето и Полит се не слаже с кикиндским програмом.

Па људи, који су с г. Јашом Томићем допринели, да се кикиндски програм одбије, не дигоше данас хајку на г. др. М. Полита, него се радују, што он ево после три године опет ступа у акцију. С тим људима, који заиста желе среће српском народу, радује се и омладина и жели, да г. др. М. Полит-Десанчић у овим судбоносним приликама уложи трајно сву своју снагу и сав свој дар у корист свог српског народа.

У Бечу, пред Ђурђев-данак 1887.

Српска ђачка омладина
из земаља св. Стеванове круне:

Н. Вучетић медицинар, Миладин пл. Војновић медицинар, Војин Монашевић медицинар, Сава Недељковић медицинар, Јован Митровић медицинар, Сава Милутиновић медицинар, Павле Радојчев ћ пра-

*) Послато у „Браник“, „Србобран“ и „Заставу“.

вник, Ђорђе Ивковић медицинар, Јован Радивојевић Вачић правник, Иван Арновљевић техничар, Ђурић медицинар, Петар Лазић техничар, Петар Јовановић медик, Милорад Шимић техничар, Јован А. Милорадовић техничар, Милош Григоријевић медик, Пера Ђукић медицинар, Бранко Ановић техничар, Стеван Дамјановић техничар, Петар Вуић техничар, Милош Мојић мед., Јаша Мркаљ агроном.

Глас из омладине.

αρ. **Б. Пешта** о ђурђеву дне. *(Омладина и Јаша Томић.* — Занатлијски збор.) Сад тек можемо мислити, како је било у Сентомашу на збору, кад видимо на свом дому, на што све могу да се одваже неразборите главе. Имамо за бога и ми својих букача само их је јако „мален број.“ Разликују се од оних, што су покварили сентомашки збор у том, што умеју још грђе да изврђу ствари. Али они мисле: тако се гради јавно мишљење. Отуд је и поникла већ ево и трећа лажна „енунција“ у „Застави“ од те стране, којима хоће на силу бога да заведу српски свет трубећи свом жестином „црвене крви“, како је овде омладина уз Јашу Томића. И „јадан омладинац“ и „ћошкасти △“ и „тиквин водоравни просек (○)“ се слажу у том; али су то све усамљени гласови „вапијуштаго в пустињи“, или можда баш и фантастичне слике редакције „Заставине“. Али узмимо, да је оно прво, т. ј. реалност, да те фигуре постоје, битишу, па шта видимо? Видимо да *ништа не могу да докажу.* Оно **„мало изјаве“** у „Бранику“ од писца писма дру Политу доста би, да их изнесе као тупоглаве рачунџије; *јер до данас не могоше решити задатка, не утукоше писца „ренегатског писма“; то значи немају већине да се јавно ограде против* такве инсинуације, да је скоро сва омладина уз дра Полита!... А и како ће? Са два три потписа да изиђу, била би грозна брука за Јашу Томића и за њине „енунцијације,“ за то не смеју ни помислити на то. Али баш због тога и трубе у „Застави“, да је омладина уз њу; само што се тим букачким послом ништа не доказује, већ је познати клепет млина, где нико брашна не види.

Али да запитамо, шта хоће те лармације? Да докажу, како омладина гледа народни спас у Јаши Томићу? Таштина над таштинама! Зар да се омладина у великим школама, која се труди дан-ноћ, да дође до јаког темеља за живот и борбу народну, науком, поводи за једним Јашом Томићем, који није ни окусио праве науке? Зар он да спрема омладину, како да помогне народу у газдинском и просветном погледу? Он, који не зна ништа друго, него да непрестано узвикује по „Застави“ да бечкеречком програму треба „културни“ додатак, „економски“ додатак? А шта је **култура**, шта **економија** не каже Јаша Томић, за што? За то, што **прво не зна**; а **друго не сме** да каже; јер као (наравно сад тајни) социјалиста морао би казати, да је *економија* удешена *практика, како да се боље краде, и подиже невоља народна. С тим не сме пред народ. Чим је изустио само почетак те мисли — истерао га је Милетић на поље са новосадске конференције.* Да Јаша Томић не зна, шта је *култура*, просвета, то је са свим јасно. Јаша Томић држи то за културу, да се ми спустимо у незнање, да радимо и мислимо као прост, неискусан свет, неће да просвећенији део народни диже горе према себи тај прост, необучен, неук народ. Даље код Јаше Томића и клике његове што човек добра уради за века свог, то се не може настављати, на томе се не може доградјивати; то је за њега и његово доба било — *млађи ће увек да* **почињу** друго што год. Дакле она културна нит, која се кроз векове провлачи у културних народа, не треба да постоји по логици Јаше Томића код српског народа, него да се прими баш његова наука: да треба сваки *човек сам да почиње и свршава* своје идеје, а после њега да се не могу настављати, него сваки пик Јово на ново! То је апсурдум, који се може излећи у главама, које себе држе одређене за вође народу, ма да иначе не сврше никакве науке.

Али омладина брзо сазна на чему је. И омладина је сазнала. Омладина је читала са слашћу првашње чланке Јаше Томића. — Али му спаде личина и, гле, чуда: данас изиђе на видик, да је та сласт била варљива, лажна а у данашње дане за народ прави — отров. Јаша Томић само говори, само пише; изврђе, опада, каља. Хоће да убије углед људима, којима није дорастао. Рад би да спасе народ, а не зна јадан како. Па за тим човеком да иде зар омладина?! Омладина се може за неко време и варати у коме год, али ће се жацнути из заноса, кад види да је у страховитој обмани.

Него г. Томић није забраздио само у томе. На чисто је посведочио, да је истинита изрека: „ко бесомучно захукава ствари, и сам се стропошта с њима.“ Тако и он. Његови људи граде дра Полита „Мађарем“; Јаша Томић „хоће споразума“ (читај: „спора“) на збору, а кад тамо, омладина се крсти и чуди читајући с гнушањем његове рођене чланке, где назива првака народног „Пилатом“, „издајицом“, који хоће да закоље свој народ и то у онај исти мах, кад мађарска журналистика удара у сва звона, да је др. Полит „панслависта,“ да је „завереник против *„мађарске“* државе“! Је-ли то жудња Јаше Томића, да се грли и збратими са чивутском журналистиком против српске, против славенске ствари? Он хтеде да преломи од једаред, да убије заслуге дра Полита — па се сам сломио, скрхао.

Проучили смо добро Томићеве смерове. *Омладина ће дати* (а већ је у неколико дала) *одговор какав ваља на те безочне нападаје на људе, који нису крили својих начела, као што ево Јаша Томић, социјалиста, крије, градећи се данас чланом срп. народне слободоумне странке.* Јаша Томић рад би, да уништи све што није ма у неколико његова мишлења, па *напада.* Али то му стоји до воље да напада. Да *уништи* пак — не зависи од њега, него од оних, које напада. А да се отресити људи и свестан народ не ће дати уништити од Јаше Томића, и то стоји.

А омладина ће и у будуће знати ценити такав рад и карактер као што је ево то у дра М. Полита-Десанчића. Да ли онај „ћошкасти △ et comp.“ (и тиквин просек ђутуре) занимају беседе дра Полита то нас се истина слабо тиче; али толико можемо додати: ко тврди, да га не занимају беседе дра Полита, сам себи даје ту монструозну сведоџбу, да га не занима наша народноспа политичка борба од скоро тридесет година амо; а то за фалише „народних пријатеља,“ као што то „Застава“ лицитира у сваком броју — није бога ми „созидателно.“ Што тиквин просек денунцира омладину, да је себична, што се држи уз „Браник“ (као бајаги „блажији елеменат“ за владу) гола је лаж. Мађарска журналистика назива баш заставину страну „hazafias“, патријотеском са мађарског гледишта; а браникову као странку, која иде против опстанка државе „мађарске“. (Nemzet, Bp. Hirlap). Ето да је у лажи плитко дно.

За сад доста о томе. —

Овдашње занатлије (око 20—22) скупиле се 19. о. м. да решавају — о чему? Један или двојица су знали од прилике, шта ће бити, остали ни беле. На „збору“ је био извештач др. Милан Божески, ма да се до последњег часа чинио невешт, као да он ништа не зна о збору и смеру му; у дугом „објективном“ разлагању изнео је добро туце џомби, извртања, неистина. Но како су људи неуки, то је могло проћи свашта. Некакву изјаву су почели подписивати за — Јашу Томића. Да ли ће скупити довољно потписа не знамо, али то знамо на сигурно, да је добар део занатлија противан целом послу. Читава ствар је инсценирана од познате стране али је мање вредности.

Толико за сад одавде из омладине. Други пут ћемо узети чешће сито да пуслице буду финије, те ће се може бити тако укротити моћи некоје ексцентралне нарави; засебни, самосвојни „центри,“ „црвена крв“ итд. Дакле до виђења.

Срби и Хрвати.

IV.

Ако уочимо правосуђе, многобројни недостатци излазе нам пред очи. У казненом правосуђу множе се сваке године случајеви убијства и телесних озледа а овамо се од стране државне управе ништа не чини, да се узроци злочина отклоне, а тим и број злочина смањи.

Сви знамо, да већа половина тих злочина долази од пића, па ипак се нико с места немиче, да се точење пића законодавним путем ограничи. А и како ће! Точење пића доноси у бившој крајини — опћини и држави, а у провинцијалу властелинству, огромне своте годишње чисте хасне — а без икакве муке и жртве. Нико се неусуђује дирнути у то зољино гњездо, јер је утврђено и освештано као и приватно право.

Лепше је и удобније вући сигурну ренту од порока народног, него машити се у џеп и сносити жртве за ослобођење народа у виду откупа права виноточења, од стране државе. —

У нашој земљи нема ни једног поправног завода за младе злочинце и у опће за покварену младеж, нема завода за присилни рад удешен за мање кривце и за опасне беспосличаре. У грађанском правосуђу није ништа нечувено, да једна парница траје 10 година да и не спомињемо урбаријалне парнице, које редовно трају најмање 10 година,

Да оставинске расправе трају по 10 година, то је ствар са свим обична.

Управа туторског иметка и бриговодство за душевни напредак малодобника само се по шаблони равна, без бриге, што на све стране сироте и морално и материјално пропадају, не води се контрола, да се под строгом одговорности сачува пупиларни иметак у нарави, него се овлаш инвентара, па се инвентар ником не предаје нуз осигурање на чување; сва вештина пупиларне управе састоји се у том, да се пупиларни иметак дражбом прода и новац сачува — непитајући, пошто се продаје, и пошто ће малољетник, када одрасте сав онај попродавани инвентар изнова куповати морати.

Кредитни одношаји код нас су до зла бога траљави. Наши закони дозвољавају дужнику који свој дуг потпуно признаје, па је осуђен безусловно да га плати — да може себе више година уметнички бранити од егзекуције. Чак и онда када се његово добро јавном дражбом прода, има он начина и средства, свога веровника кињити на његову штету а на своју пропаст. То је узрок, што су неки новчани заводи у западној Аустрији одказали нашој земљи сав кредит, они веле, да земља, у којој човек мора поред припознате и осуђене своје тражбине чекати три године до дражбе заложене непокретности, и три године после дражбе, док дође до свог новца, — не заслужује кредита.

Наш грунтовни закон нема никаквих установа о том, како да се изједначи несугласије између грунтовног власништва и фактичног поседа, — па како прописи о оставинској расправи слабо воде о том рачуна, јер свагда остаје мртво слово, да се сваки смртни случај ради уреда пријавити има расправној области, и да ова има ради уреда напред промицати сваку оставинску расправу — доказ о том имамо јасан у том, да се код наших судова и данас налази по која оставинска расправа, која тече 20 година — онда је са свим наравно, да код нас имућни поседници непокретног добра, не могу добити солидна кредита, него морају у помоћ притећи к лихварима.

Наши новчани заводи и данас издају новац на лихварске камате — при свем том, што на светској пијаци има новаца као воде. У Белгији има новаца по 3 и по 2 процента, колико ко хоће — а код наших новчаних завода најмање су камате 8 процената, није ништа необично 12 процената, не рачунајући остале трошкове? А зашто све то? Само за то, што наши новчани заводи не добивају довољно новаца од публике и из великог света. За једно и друго иште се гаранција, да су заводи солидно управљани, а ту гаранцију само држава може пружити, која с једне стране преко својих органа чува сигурност завода од малверзације котерије, с друге стране посредује набављање кредита тим заводима државном Банком.

Аграрни одношаји сељака само су у полак уређени ослобођењем сељака од роботе; питање о задрузи код нас је горуће; сељаштво на све стране пропада, с једне стране слободом деобе, а с друге стране што се узакоњена слобода деобе преко све мере споро извађа.

Наша администрација далеко горе стоји, него правосуђе. Управно чиновништво није за свој позив спремљено. У школи је учило права, а нешто мало и државословних наука и то баш оних струка, које ће у својем звању најмање моћи употребити. Док наш управни чиновник уђе потпуно у колосек своје службе, прође 10 и више година; то су му године најбоље снаге, па изгубљене. Тек онда схваћа потпуно свој позив, но поред своје најлепше воље, није му дорастао, јер нема теоретичне спреме за своју службу.

Он се у свему мора ослонити на стручњака; самосталности нема ни мало, ни према стручњацима, ни према средишној области; од туда долази, да наше ниже области никад не доспевају, да властитом иницијативом штогод практично створе — а слободе у томе имају довољно — него само слепо извађају оно, што средишна област замисли и нареди. Није тешко увидити, да средишна област не може познавати потребе народа онако тачно, као нижа област, па зато и оне уредбе и наредбе, што долазе од горе, само су онда поуздано добре, ако се темеље на обавештењу добивеном од нижих власти или иначе из публике.

Најважнија грана управе, уређење општина, пати од оскудице добро извежбаних и материјално осигураних бележника. То важи особито за бившу крајину, где већина бележника није свом позиву дорасла. Нити има школске спреме, нити систематично уређење праксе; све зависи од слепог случаја, да ли ће кандидат бележништва доспети у праксу ваљаног бележника — па да се од њега нешто истесати може. Материјално не осигуран, без мировине и повишице плате, бележник мора да се бави у првој линији са приватном заслугом, која му је и по закону допуштена; прва је посљедица, да права опћинска и државна служба уштрба трпи — отуд споља силна закашњења журних службених послова; сад ако је бележник још и у приватној заслузи бесавестан, те прима новце за наручене послове, које годинама не сврши — онда је невоља народа огромна.

Ми имамо доста просветних завода за свакидашњу потребу, да попунимо све празнине у службеном апарату, свећеника, учитеља, чиновника и адвоката; али смо са свим сиромашни у оним заводима, који имају позив, да материјално наш народ подигну, економских школа треба да имамо бар у свакој жупанији по једну — а ми имамо тек у целој земљи једну такову потпуно уређену школу. Хуманитарних завода (ако узмемо једну лудницу у Стељевцу и ако казнионе амо не рачунамо) немамо баш никаквих.

Посљедице су те, да земља врви од кљастих и богаља, који жебраче и краду, ако не чине много страшнија дела; слепи и глухонеми морају се у кругу породице чувати о великом трошку, или се пустити у свет не питајући, да ли ће пропасти или остати, да ли ће свету шкодити или не.

Место свега тога код нас се на све стране политизира и кортешује — у равној мери са стране опозиције, као и са стране владе.

У сабору неда опозиција ока отворити влади; а овамо је показало искуство саборисања последњих 25 година, да у практичном законодавству на пољу земаљске управе само влада даје иницијативу, а сабор никада; није дакле чудо, што је влада на све стране у заостатку са законским основама.

Сад се пита, шта је важније, или да се боримо вечито за раширење земаљске автономије, или да своје домаће послове уредимо онако, како нас наш здрав разум и наше потребе уче.

Има их доста, који мнију, да је оно прво прече, него ово друго; но нама ти људи изгледају као човек, који целог века кућу гради, а овамо за целог трајања градње живи са својом породицом на авлији у колиби од трске, изложен свакој непогоди. Поред борбе за политичку слободу са свим се заборавља на борбу за живот, за свакидашњи хлеб. Коме је јасно, да многе и многе занемарене уредбе нашег друштвеног живота воде непосредном материјалном пропадању народа, и да су већ по себи известан знак тог пропадања; коме је јасно, да недовољна јавна сигурност и неутврђен кредит за нужну посљедицу мора имати такође материјално пропадање — тај ће увидити, да је најпрви и најпречи задатак меродавних фактора, да те друштвене уредбе путем поправка автономних закона допуни и исправи. Наш земаљски сабор троши своје и онако кратко време скоро искључиво на неплодну државоправну борбу.

Кривица пада донекле на владу, ал понајвише на опозицију, а међу трима опозицијама одликује се странка права највећом својом енергијом и жестином. Ако земаљска влада каткад и даде повода отпору или нападају од стране опозиције, још се чешће догађа, да опози-

ција заподене у сабору акцију без икаквог повода од стране владе.

А то је разлог, зашто сматрамо рад опозиције бесплодним и управо шкодљивим по народ. Само ћемо нузгред споменути начин те борбе.

У целој Европи ваљда нема сабора, где се напада на владу тако бесомучно, тако простачки и безобзирно — као што то чине поједини чланови странке права. Изображен човек иоле нежних осећаја и човек од такта, макар одобравао начела те странке, не може одобрити начин њезиног поступања; то је узрок, што многи родољуб хрватски, који се осећа у срцу да и по родољубљу и по политичким начелима пристаје уз странку права, не сме отворено, да се тој странци приљуби.

25-годишњица
српског народног позоришта.

II.

Позоришна прослава, прослава просветног завода, у ком се на раван начин негује и песништво и уметност, разграна се у праву народну прославу. Друкче и није могло бити, кад сваки Србин у дубини душе своје осећа, да му је и тај завод основа и стожер умнога развитка и напретка и да је уједно израз и преставник моралног уједињења његовог. Што сваки члан народа српског доприноси материјалне жртве за одржање тога завода, то је само доказ, да му достојно оцењује и уважава врлине, које споменусмо мало пре.

И уверени смо, да је сваки Србин, био сад ма из ког краја и завичаја, већ донео такво уверење собом, и да му је прослава то уверење још боље утврдила.

Прослава је текла мирно, достојанствено, на сваком се видела важност њена, сваки је знао, за што је ту.

Програм је одржан потпунце а на опште задовољство. Одбор га је удесио, како је мислио, да ће понајбоље бити, нудећи српском свету уметнички развитак драмског му песништва, садашњи велики степен глумачке и певачке уметности и у кратким потезима саму повесницу његову.

Начеоник, г. др. Лаза Станојевић, био је представник спољашњег значаја. Он је дочекивао госте, он је прославу отворио и сакупљени народ поздравио. Подначеоник пак, г. А. Хаџић, био је представник унутрашњег значаја, и као таквом паде му у део најтежи посао, који је вешто и с пожртвовањем извео до последње тачке.

Чланови српског народног позоришта, под упливом великог значаја те културне прославе, натицаху се — та као Срби и Српкиње и не могоше друкче. Глумачкоме нараштају, који је делом допринео, да и спољашњи облик те светковине добије што више сјаја и савршенства, остаће ти дани у лепој успомени, та он је показао пред заступницима народа српског оно, до чега је вољом и трудом дошао.

Нама се пак и у тој струци нудило, што се има понајбољега. Велики уметник хрватскога казалишта, г. Адам Мандровић, својим суделовањем уздигао је не само глумачки значај прославе, већ, као Хрват, и народносни и морални. А присуство интенданта загребачког казалишта, г. Јосифа Кнајзла, даде том последњем значају тек прави срдачни тип.

Па ако нас са краљевином Србијом и раздваја политички и државни одношај, ова је прослава показала, да нас, поред имена, и култура спаја. Интендант београдског позоришта, г. Милорад П. Шапчанин, саставио је пролог светковини; књижевници, г. г. Матија Бан, Ђорђе Малетић и Драгутин Ј. Илијић, заступник уједињене омладине, г. Бранислав Ђ. Нушић и још многи, беху нам мили гости, а београдско позориште посла свога најодличнијег члана, г. Тошу Јовановића, да суделовањем својим истакне српску мисао. Из Загреба дође најбољи певач Србин, г. Стеван Дескашев, да увелича славу.

Што пак светковини даде праву значајну карактеристику, то беше присуство оснивача народнога позоришта г. Јована Ђорђевића.

Од великог, управо јединственог значаја су пак телеграфски поздрави Њ. Височанства кнеза Николе I., црногорског министра просвете г. Јована Павловића и још многих одличних Црногораца. Из тог соколовог гнезда не да се шале доћи у Нови Сад, али — крв није вода. Поздрав, као што је први, остаће као монуменат у срцима васцелога Српства.

Ми се не мислимо овом приликом упуштати у оцењивање приказаних глума или самих приказивача. Значај прославе и сувише је велик, а да би поред себе могао поднети још и ситно критиковање. Та суштина прославе не лежи у глуми или у игри, већ у идеји. Па ако је та овом приликом дошла до израза — будимо задовољни.

Ми смо довршили прославу са чврстим уверењем, да можемо до чега доћи, ако само хоћемо, да је у нас животне снаге, да можемо шта више — бити и сложни, и да смо у просвети нашли средство, које нас доводи до слоге. А то је баш онај големи добитак од те прославе.

Сад до нас стоји, хоћемо ли и извести оно, о чему смо уверени. **М. С—ћ.**

Из саборског одбора.

(Наставак.)

Од стране кр. среског суда у Жабљу саопштен је саборском одбору препис тестамента пок. *Саве Поповића из Госпођинаца*, који је око својих 150 јутара земље оставио као закладу за *богословске стипендије*, и да истом саборски одбор рукује, а заклада та да има носити име „Заклада Саве Поповића из Госпођинаца“. Ова је ствар издата фискалу народних фондова да учини нужна наређења.

Фискал народних фондова Др. М. Полит реферовао је о разним парничним пословима, и поднео је своја мњења на многе приватне молбе, које је саборски одбор у смислу предлога фискаловог решио.

На предлог фискала решено је, да се добро Ласло у хрватској Боки, које је народни фонд на судској лицитацији за 10.000 фор. купио, прода за понуђену цену од 15.000 фор., пошто је руковање са истим веома отештано, но претходно је овлашћен један члан саборског одбора, да ствар на лицу места извиди.

Предузето је решавање разних рекурса, који су на саборски одбор као највишу инстанцију подношени. Тако је митровачки прота *Ј. Милутиновић* поднео рекурс против решења архидијецезалног административног одбора, којим је одбијен са тражењем накнаде за свога капелана. Рекурс овај није уважен, него је с позивом на у овој ствари већ донесено решење саборског одбора од год. 1876. бивши капелан протин упућен, да за прошлост траже накнаду од митровачке црквене општине, у колико се искаже, да је заиста био пристављен за протопресвитератског помоћника, а што се тиче издржавања помоћника за будућност, то ће се поднети сабору предлог, да се у саборском прорачуну одреди за то стална припомоћ из јерархиског фонда.

Црквена општина у Вршцу подноси призив против решења вршачког административног одбора, који није одобрио закључак општински, да и свештеници имају парохијал плаћати. Призив је овај одбијен и решење административног одбора потврђено.

На рекурс *Јована Балножана* из Панчева, који је доказао да припада романској митрополији и да у Новом Селу плаћа парохијал, решено је истог од плаћања парохијала у Панчеву опростити, но уједно то и јавити романској митрополији, да и они у сличним случајевима тако према Србима поступају.

За *оправке епископских резиденција* одређене су некоје мање своте, но за резиденцију у Вршцу није захтевана свота одобрена, пошто је у овој години на саму ограду тамо велика свота издата.

Епископу Вршачком одређене су дневнице за време, док је као мандатар дијецезом вршачком управљао, а уједно су одобрени и његови рачуни, што их је за то време водио.

На предлог Школског Савета решене су разне молбе за припомоћ из учитељског мировинског фонда. Тако је удовици *Дим. Чобића* одобрена годишња милостиња од 120 фор. до одобрења сабора; — *Вукашину Павловићу* учитељу из Станишића 80 фор, годишње; — *Ани Миладиновић*, удовој учитељки из Пивница 40. фор. једном са свагда; — а *А. Јанковићу* умировљеном учитељу бајском није ништа одобрено, пошто у мировински фонд није ништа улагао, а и иначе ужива мировину од вароши.

Административни одбор епархије Горњо Карловачке пита, да ли се тамошње варошке парохије могу подићи у виши разред, ма да и немају по рескрипту прописани број душа. Решено је одговорити, да је то властан једино сабор учинити.

Пошто јесенас народно-црквени сабор није могао установити *прорачун за год. 1887.*; то је сада саборски одбор сам за своју потребу исти установио у границама онога прорачуна, што је за год. 1886. од сабора одобрен.

Издани су из народни фондова зајмови на 117 странака у укупном износу од преко 100.000 фор. Готовина у благајни сада износи 68.000 фор.

Издато је фондовском фискалу упутство, да сачини основно писмо за *стипендијску закладу Адамовићеву*, у којој постоје сада 6 стипендијских места по 300 фор., но пошто тај фонд сада више прихода доноси, то се има у основном писму ставити, да штипендије за слушаоце виших наука буду 400 фор. годишње.

Пошто је основно писмо *стипендијске закладе Хариш Петровићеве* од министарства одобрено, то је решено, да се та заклада у живот уведе, те по томе да се распише стечај на три стипендијска места по 300 фор. за ученике ратарских, занатлијских и трговачких школа.

Решен је спор *црквене општине у Б. Фелдварцу*, где су Шандор Цветковић и другови поднели били тужбу против председника Раде Козаровог, перовође Милоша Летића и тутора Драге Еремина, због несавесног руковања општинским иметком, због недржања црквених скупштина и одбора и т. д. Административни одбор бачки је по спроведеној истрази сву тројицу осудио, да имају накнадити проневерени новац и трошак, а уједно да губе на 6 година дана право општинарско; а целу скупштину и одбор је као незаконите разрешио и нов избор наредио. Ово је решење саборски одбор у целости потврдио, а рекурс оптужених као неоснован одбио.

(Свршиће се).

Нови Сад, 24. априла.

Данас смо добили овај телеграм, који може послужити као тумач народног расположења после новосадског збора. Телеграм гласи:

Петриња: Честитам леп успех новосадског збора. Напред браћо, сложно и истрајно, побједа је наша. Живио српска дика и понос вођа наш др. Полит-Десанчић. **Никола Вујановић.**

— Уз данашњи број прилажемо штампано **решење епархијског административног одбора** епархије вршачке у ствари управе панчевачке црквене општине. Из тог се решења јасно види, да су нападаји против црквене општине панчевачке били сасвим неосновани.

— **„Гриндлихкајт“ нових апостола.** Какви људи хоће да руководе народне ствари, добро нам још и иде. Нити познају историју народну, нити познају развитак српске политике, нити знају књижевност свога народа — и опет зато хоће да су на површини! Зато и праве гиксер за гиксером. Тако на пр. „Застава“ није знала о пок. владици Грујићу шта друго да каже, него да је певао о лули својој и како је Белкина кућа на крају. То је све што знају о том горостасу наше новије историје!!! Други један њихов лист и горе је прошао. Тај лист доноси извештај о позоришној светковини, па каже, како је наш даровити књижевник Лаза Лазаревић написао шаљиву игру „Пријатеље“, која се играла за време „позоришне прославе“. Сироче! Не зна ни то, да је пре шесет година живио један српски књижевник по имену Лазаревић, који је написао „Пријатеље“. Питајте гимназисту петог разреда и тај ће вас бар упутити на историју српске књижевности, која је забележила име Лазаревићево. (Види историју српске књижевности од Стојана Новаковића. Београд 1871. год.

Политички преглед.

— Немачки и руски листови у последње време а особито Бисмарков орган „Норд. Ал. Ц.“ и Катковљев лист „Московскија Вједомости“ и „Варшав. Дневник“ расправљају питање **„Ко је предао Аустрији Босну и Херцеговину“**. Бисмарков орган хоће да докаже, да је још у Рајхштату 1876. године при састанку цара руског и аустријског, утаначено, да Босна и Херцеговина припадне Аустрији само је санкционисао берлински конгрес ту већ свршену ствар. Немачка овим изнашањем хоће да покаже колико је трајно пријатељство Немачке према Русији, која није хтела ни онда да поквари руски план деобе балканских провинција и који је план потпомагала на берлинском конгресу. Разуме се по себи, да руска штампа отворено устаје против тих инсинуасија и вели, да руској влади и руском цару нигда ни на памет пало није, да балканске славенске провинције придружи Аустрији. Питање ово како је Аустрија дошла до Босне и Херцеговине тумачи и „П. Лојд“ и по његовоме тумачењу, немачки бисмарков орган је са свим на кривоме путу са својом тврдњом, јер „П. Лојд“ на широко излаже ту ствар, изнашајући цео ток преговора из којих се види, да берлински конгрес није сазван по жељи и иницијативи Русије већ по захтеву Аустрије, а Русија је једва пристала на њега. Били то тако било да је, као што бисмарков орган вели, Босна и Херцеговина још у Рајхштату 1876. год. предана од Русије Аустрији. Исти лист вели, да састанак у Рајхштату није имао за предмет Босну и Херцеговину него сасвим друге ствари. Тек кад је Русија ударила на Турску 1877., онда је и Аустрија потражила себи користи и она је то постигла једино на берлинском конгресу али не по жељи Русије, према којој се она за време рата врло резервисано скоро непријатељски држала, него по ситуасији тадањих прилика. Андрашија је тада силом изнудио балканске провинције а околности су му тадање ишле у том послу на руку.

Бисмарков лист тврди да је рајхштатски споразум привео Игњатијев у Бечу и ђенерао Обручев у Пешти. Но „Лојд“ и то оповрга кад вели, да је гроф Игњатијев пред сам берлински уговор дошао у Беч а пре тога није ни стајао у каквој вези са спољним аустријским министарством, а са Обручевим није Андрашија нигда преговарао.

Кад овако „Лојд“ пише, који иначе нигда није пријатељски дисао према Русима и Словенству у опште, одна му се мора веровати и кад је то заиста тако, онда се чудимо каква невоља гони Немачку и Бисмарка, да тим путем и начином изврћући истину представи Русима своје пријатељство, тиме што није хтела у Берлину на конгресу, да квари засновану у Рајхштату мисао Русије. То је заиста велико пријатељство за које јој Русија мора бити захвална!

— Конфликт **између Гирса и Каткова** још није довршен. И један и други има снажних присталица и када се узме у обзир, да је и цар наклоњен Каткову, лако је могуће, да ће се криза у Катковљеву корист решити. Он се и сада налази у Петрограду. — Цару је поднесен предлог да би ваљало ограничити број оних који се уче по великим школама. Цар пак примив мемоар Дељанов, изјавио је да није баш до тога стало, колико до нижих школа — до гимназија; њих ваља преустројити, треба једном да се класицизам тај уклони из њих. Сада се ради на томе, да се по доњим гимназијама повиси школарина и да се на место старих језика уведе више часова за математику. Очекује се сада још, да се министар унутрашњих послова гроф Толстој у томе погледу изјасни, па ће се из те ствари видети, колико има он и Катков још уплива.

— Бисмарк је званично обавестио у подужем отпису француског посланика Хербета **о ослобођењу Шнебеловом**. У том отпису вели, и ако је он ухваћен на немачком земљишту и без сумње је крив због издајства ипак је пуштен, јер се то догодило на званичан позив комесара немачког Гауча, но судска расправа ће се о њему довршити у Липском и он ће по свој прилици бити осуђен, с тога Бисмарк држи, да ће он још једном у томе случају, доћи на немачко земљиште, пошто је и овом приликом затворен само по налогу суда, који је наредио, да Шнебелеа чим ступи на немачко земљиште затворе и због издајства доказаног суду предаду. Немачки листови држе, да ће овај случај опоменути мало Французе на озбиљнију пажњу. Немачка је власт пооштрила налоге да се боље пази на шпионажу.

Шнебеле је у суботу стигао у Париз и одмах је примљен од председника министарства Гоблеа. За сада ће добити дужи допуст па ће онда бити умировљен.

Француски листови похваљују мирноћу и самопрегорење што га је показао овом приликом француски народ. Неки листови неодобравају извињавање Немачке, него опомињу Француску, да тај догађај Французима буде кажипут, да за сваки случај буду спремни. Један бонапартовски лист вели: Мир је најтоплија жеља Француске; треба се држати оне пословице: ко хоће мира нека се спрема за рат. — Француска поштује уговор, по коме је Елсас и Лотарингија уступљена Немачкој, но Француска исто тако не може престати жалити за тим провинцијама, као што их Немачка не може нагонити да љубе своје заповеднике. Уговор може сила наметути, али осећаје никада.

Новости из места и из народа.

У **Новом Саду**. 6. априла.

— На Ђурђев дан **ношена је код нас у вароши литија**. Његов. високопр. г. епископ поремећеног ради здравља, није тога дана служио него је послао своја два игумана г. *Мирона* из Ковиља и г. *Платона* из Бођана, који су уз овдашњег администратора парохије г. Милана Ћирића увеличали чинодејством својим славу црквену. Око „достојно“ дошла је литија и из св. алмашке цркве са својим парохом г. Павлом Балтом те се после службе крену литија са

силним побожним Хришћанима улицом чурчијском св. николијевској цркви, одатле крсту на житној пијаци, па казанџијском улицом поред лутаранске цркве улицом „Беле Лађе“ на главну улицу до крста на пијаци, одатле натраг саборној цркви где се алмашани са својим свештеником растану и оду алмашкој цркви, а остали део обиђе још око цркве према обреду „о храму цркве“ и пошто свештеници учинише спомен у храму мртвима ктиторима и приложницима, освете кољиво и заврши се литургија.

— **Књижевно оделење „Матице Српске“** држало је данас као на имен-дан Терезије Остојић седницу, у којој је досуђена награда од 50 дуката делу „О пијаћој води“, за тим је отворено писмо, које је скривало име писца, и као писац се показао Мита Петровић, професор учитељске школе у Сомбору. О осталом раду књижевног оделења донећемо извештај у идућем броју.

Новости са стране.

— **Хрватски сабор** као што стижу вести састаће се 3. маја и трајаће до 18. када ће се растати а нови ће избори отпочети.

— Од оних који су **окривљени због атентата** на цара руског 1. маја, осуђено је њих 15 а међу овима и три жене на смрт на вешала.

— **О пчелином убоду**. Убод од пчеле као да је главна препона за ширење пчеларства, и кад би се нашло једно поуздано сресто да се ово од пчеле уклони, пчеларство би већ било много примамљивије занимање, него ли што је сада. Такво радикално сресто још није пронађено; али пчелар могао би се придржавати једних златних правила, којима ће моћи опасност од убода пчелијег свести на минимум. Ова правила јесу: Пчеле никад не треба брзим покретањем дражити, и онда ваља пазити, па око пчела онда радити, кад су се оне довољно меда најеле. И код пчела је, дакле, као и код људи; и оне су мирне онда, кад су сите. Зато је у сваком случају добро, кад се у кошници налази добар део покривеног (заклопљеног) меда; али пре него што приступимо раду, ваља пчеле попрскати растопљеним медом, тако, да се оне сите меда наједу. Премда неке пчелије расе, као н. пр. сиријека, димом се још више раздражују, ипак за препоруку је, пре него што се почне с пчелама нешто радити, да се дим удува у лето и да се по кошници неколико секунда удара прстима, као кад се прстима добује. Почетник, који се још не узда добро у свој рад, ваља да има на глави капу а на рукама рукавице; па баш и стари пчелари не треба ова средства да презиру. Нарочито они, који имају и друге послове, имају потпуно узрока да се чувају, јер отечене очи некако се не свиди видети драгој „другој половини“. Са свим без убода баш и при највећој обазривости, не може се бити. И кад нам се то деси онда ваља употребити за лек карболну киселину и то овако: Пошто извадимо жаоку, замочићемо дрвце у стакло с карболном киселином па ћемо канути кап разблажене киселине на рану — а за тим и једну кап воде. Тиме учинимо, да се пчелији отров не шири даље. Може некад, кад се непажљиво у овоме ради, да се отвори рана на том месту, — али ова брзо зарасте.

— **Конгрес звездара у Паризу**. У претпрошлу суботу отворен је у Паризу конгрес звездара, на ком ће се претресати питање: фотографисања целог небесног свода. Ту је мисао истакао управник париске звездаре, подадмирал Монше, и у том су се сложили звездари целог света. Изложене мисли Моншеове биће од велике важности по даљи развој астрономије. Већ од подужег времена употребљавао се фотографички апарат код астрономскога мотрења. Око фотографскога апарата стиже много даље од ока човечијег, а осим тога захвата предмете у трајној слици која се може увећати. Сад се има саставити мапа целог свода небеског помоћу фотографије а на овој мапи неће бити само оних 5-6000 звезда, које се виде голим оком, већ и они милијуни небесних телеса, која се опажају најјачим стаклом. Сви звездари света морају помоћи око тога огромнога посла, за које ће требати марљив рад од 10 година. Атлас, мапа звезданога царства садржава ће 2000 листова. Тако ће слика звезданога свода бити предана потомству онакова, какова је била концем XIX века. Звездари будућих столећа моћиће савршеније и строже пратити на том темељу све промене, чим ће се, дабогме много учинити за науку будућих поколења.

НОВИЈЕ.

Цетиње 23. априла. Ратни министар *Пламенац* поднео је ових дана кнезу Николи извештај о томе, како је спремна црногорска војска. По томе извештају Црна Гора је спремна за сваку евентуалност. Најновији догађаји у погледу кризе у **Србији** јако интересују Црногорце на Цетињу.

Софија 23. априла. Енглеско друштво, које је још пређе преговарало са бугарском владом о зајму, обновило је преговоре.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „Браника“.

БУДИМ-ПЕШТА, 24. априла. Министар председник Тиса поднео је сабору закон о квоти. За тим се саветовало о модификацији пословног реда (о конституисању, верификацији). Апоњи је изјавио, да ће се само тако задовољити ако се суђење о изборима посланика даде у руке независним судовима. Јавља да ће у том смислу поднети предлог. Ирањи прецизира становиште крајње левице. Затим се прешло на специјалну дебату и усвојен је први део предлога где се говори о поступку при верификацији саборских посланика.

ПАРИЗ, 24. априла. Вечерас се скупила и опет дечурлија око еденског позоришта да лармају, полиција је највеће лармације позатварала а киша је остале растерала кућама.

ЛОНДОН, 24. априла. Гледстон је у доњем дому предложио, да се поведе истрага о тужби „Тајмса“ против Дилона.

ЦАРИГРАД, 24, априла. Није истинита вест, да је порта пристала да Енглези за три године напусте Мисир. Она стоји при своме за 18 месеци.

АТИНА, 24. априла. На Криту је ред успостављен. Ратне се лађе спремају да одлазе.

Просвета.

Матица Српска.

Састанак књижевног одбора 22. априла (4 маја) 1887.

Секретар јавља растуженим срцем, да је 8. (20.) априла о. г. у Пакрацу испустио велики дух свој митроносни песник **Никанор Грујић**, владика пакрачки, почасни члан „Матице Српске“ и члан књижевног оделења, и да је на глас о смрти његовој дао истаћи на стану матичином црну заставу, која се вила у знак туге и жалости све до после погреба његовог.

Јављајући то предлаже секретар, да се у записник стави туга за великим покојником и да се позове књижевно оделење, да одреди кога од својих чланова, који ће у свечаној седници књижевног оделења о светом Сави говорити у славу песника Светога Саве и многих других дивних умотвора.

Предлози се примају, чланови књижевног одбора устајањем и ускликом: „Слава неумрлом покојнику“ одају почаст дичном спомену његовом и у записник ставља се туга за вечним губитком, који је смрћу његовом постигао књижевност нашу, цркву нашу и цео народ српски, који ће му име с пијететом спомињати, док устраје српска света и века!

Секретар јавља, да је *одбор за издавање „Књига за народ“* из задужбине Петра Коњевића имао своје састанке 2. (14.) марта и 25. марта (6. априла) о. г.

На тим састанцима урађено је ово:

За ту библиотеку примљена су ова дела:

1. За свеску X.: „Искрице из св. писма (по Даничићеву и Вукову преводу) за поуку народа саставио проф. Др. Ђорђе Дера, I. Стари завет. Писцу је одређено 12 фор. награде по штампаном табаку.

2. За свеску XI.: „Родитељи и основна школа“, написао Мита Нешковић.

Писцу је одређено у име награде 20 фор. по штампаном табаку.

3. За свеску XII.: Јован Оберлин или шта може учинити ваљан свештеник у својој општини, написао А. М. Матић.

Писцу је одређено 12 фор. по штампаном табаку у име награде.

4. За XIII. свеску: „Како се гаји свилена буба“. За народ написао М. Петровић.

Писцу је одређено у име награде 20 фор. по штампаном табаку.

За XIV. свеску; „Недеља и празници.“ За народ написао Др. Милан Јовановић-Батут.

Писцу је одређено 20 фор. у име награде по штампаном табаку.

На оцену су издана ова дела:

1. „Одмор и доколица“ поучна приповетка за народ. По Стевану Нађу слободно прерадио Anonymus. — Светозару Савковићу и дру Ђ. Дери.

2. „Кад ће бити кише?“ (Тумачење народног веровања), од Стевана Миловановa. — Дру М. Јовановићу-Батуту.

Узима се на знање.

Секретар јавља, да је од „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњевића, изашла X. свеска: „Искрице из светог писма“ (по Даничићеву и Вукову преводу) за поуку народа саставио проф. Др. Ђорђе Дера. I. Стари завет.

Свеска та износи 4 штампана табака.

Позваће се управни одбор, да исплати писцу одређену му награду од 12 фор. по штампаном табаку, свега дакле 48 фор.

Др. Милан Јовановић-Батут, подноси своју оцену на спев *Милорада П. Шапчанина*, под насловом: „*Монах.*“

У својој подужој оцени наводи, да се Милорад П. Шапчанин броји међу наше најбоље савремене песнике. Његови песнички производи показују чисте, здраве и једре замисли; особиту нежност и обилатост осећаја, меко и живо срце, племениту душу, бистро око и проницљив где где баш и дивинациони дух. Форма му је одабрана и показује поред уметничке отмености још и неку умиљату простоту, наравну свежину, а тиме и неодољив чар. Узео, дакле, садржину или облик, свугде осећаш дух песничке нарави, питомину велике душе.

Ко је пратио Милорада П. Шапчанина од његових првенчади до данас, морао је осетити, да му је епска жица најјача и најзвучнија. Тек кад уђе у епску струку, видимо га, како слободно размахује крилима и како се диже у необичне висине.

Његовој етици даје неодољив чар што уме лирске и драмске елементе добро одмерити и згодно их употребити. Зато и јесте епика Шапчанинова као оно свеж венац једра зеленила, у коме је овде и онде по где где који цветак пун живота и мириса. За то је Шапчанин, као приповедач, тако питом, сладак и мио; за то су нам његове особе и карактери пластични и живи и не изгледају као слике, него као створови од крви и меса.

Та иста снага Шапчанинове појезије истиче се најлепше и у његовом најновијем спеву „Монаху“. Ако ћемо судити по предмету и замисли, морамо признати, да је за целину и прави успех најзгодније, што је песник изабрао лирску-епску обраду за свога: „Монаха“. У тишини епског посматрања и цртања, у нежном сентименталитету лирских излива, даје се такав предмет живље и савршеније исцрпети, а завршетак са мирним и благим завршетком јаче изразити.

Што се саме композиције тиче, и ту је песник показао да је уметник. У 12 песама разастире пред нас читав низ догађаја са свима каузалитетима, тако основано, природно лако и умиљато да нас собом води куд хоће. Цела композиција завршује се као каква симфонија — тихим акордом у молу који изумире.

И по једини детаљи не заостају иза целине, него је сваки на свом месту и у својој најбољој светлости. Цртање природе и прилика, живо је и занос̆љиво, а карактери су конзеквентно спроведени пластични типови.

Дикција песничка у „Монаху“ пуна је лепоте и дражи. Језик му је чист, биран, лак и умиљат, а слог једар и јасан, китњаст и звучан, појетичан и пун естетичких и риторских фигура.

(Свршиће се).

Народна привреда.

— **Међународна житарска трговина**. Минуле недеље је на свима пијацама житарским у Европи, па и оним преко атлантијским у Америци и Индији, усљед повољних извештаја о стању јесењег и пролетњег усева, цена рани осетно попустила. У Аустро-Угарској је допринело паду цене шеници још, и ограничено израђивање брашна, које су наши парни млинови на своме скупу пре 14 дана у Будимпешти закључили, и по томе закључку од 8 дана овамо мање и израђују брашна. Са пијаце из Америке прошле је недеље много више шенице за Енглеску донесено него пређашњих недеља. Исто тако је и кукуруза скоро двојином више на европски континенат постављено. На француским пијацама је била чврста тенденција овладала, те су и цене пошле на више, но како се стишала и тамо, она узрујаност о могућем сукобу са Немачком, цене су брашну и шеници на пређашњу нижу се меру свеле. На Рајни, и у јужној Немачкој траје и сад добра воља за куповање. На руским пијацама житарским показала се боља воља за продају.

— **О стању усева у горњој Бачкој** стижу извештаји ови: Шеница бујно напредује, пуно је изгледа да ће бити добра жетва; напротив, зоб и јечам са дуготрајне суше јако заостаје у напредовању; кукуруз је засејан али преко нужно треба кише; са ове суше нема ни паше за стоку.

Трговина.

НОВИ САД, 24. априла (6. маја). *Житарска радња.* На нашој пијаци је ових дана већином се кукуруз доважао и пазарио. Млинови су шеницу радо куповали и једном и другом зрну се цена чврсто одржала. Цене су ове: Шеница новосадска, шајкашка и сремска 8 ф 80 н.—9 ф. Зоб 5 ф. 45—50 н. На мање за потрошњу 5 ф. 60 н. Јечам 5 ф. 50 н. Кукуруз 5 ф. 20 н. постављен у лађу 5 ф. 25 н., кукуруз наших вртара-бостанџија 5 ф. 25—30 н. Све од 100 килограма.

Посао са производи врло незнатан. На пијаци свињској и месарској нема никакве промене.

Време ведро топло. Вода на Дунаву у малом опадању.

*

У БУДИМПЕШТИ 23. априла (5. маја). *Шеница* 15.000 м. ц. продано за бечки рачун. Плаћана је ценом овом: 2250 м. ц. бачке тешке 56.5. по 9 ф. 35 н., на три месеца; 2000 м. п. по 76.5. по 9 ф. 40 н. за готово (без додатка); 1500 м. ц. 76.5 по 9 ф. 25 н. за готово 1500 м. ц. по 9 ф. 35 н., на три месеца. Све са „фрај“ шлепом. Потиске шенице 3000 м. ц. 80. по 9 ф. 90 н., за готово, паритет Беч. За пештанску потрошњу је 1700 м. ц. купљено бачке шенице по 9 ф. 25 н., на три месеца.

Кукуруз за мај-јуни 5 ф. 71—72 н.

*

Течај новаца, 24. априла (6.) маја 1887.

Ц. к. дукати	5 ф. 93 н.
Наполеондори (20 франака) . .	10 ф. 04 н.
Немачке држ. марке	62 ф. 35 н.
4% угар. рента у злату . . .	100 ф. 30 н.
5% „ „ у папиру . .	87 ф. 50 н.
Деонице аустр. угар. банке .	875 ф. — н.
„ угар. кредитне банке	283 ф. 50 н.

Књижевна вест.

Изашао је 17. број

„Стражилова“

са овим садржајем:

Краљево звоно. По Р. Х. Стодару спевао Милорад П. Шапчанин (Наставак). — Аница. Слика из великоварошког живота. Од Милана Савића. — Фантазија у ноћи. Песма од Вјеслава. — Агитатор. Роман из словеначког живота. Написа Јанко Крсник — Осамљени пећеник. Песма Владимира М. Јовановића. — О кнезу Лазару Од И. Руварца. (Наставак.) — Наше гимназије. Од проф. Јована Туромана. (Наставак.) — Бранич српскога језика. Од Јована Живановића — Ковчежић: књижевне белешке.

„Стражилово излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 ф. а. вр. на целу годину, 2 ф. 50 н. на по, а 1 ф. 25. на четврт године. За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 ф. на годину. — Рукописи се шаљу уредништву, а претплата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад.

ОГЛАСИ.

Један дућан

У КУЋИ С. ЛАКИЋА, УДОВЕ

на главној пијаци број 43. издаје се под закуп, ближа извешћа у писарници С. Лакића, удове у Н. Саду.

ШПЕЦЕРАЈСКА И ПАМУКА ТРГОВИНА

Стевана П. Крецула
У ЗЕМУНУ,

потребује једног шегрта и једног практиканта од добрих родитеља. 1—3

Две Шутлевортове
ЛОКОМОБИЛЕ

једна 8, друга 6 коња снаге, нове, мало употребљене, са дрешмашином, дуплим пуцерајом, сортирцилиндером, пењавама, кајишевима, виндом и шприцом, продаје се врло јефтино. Упитати се ваља код

В. СТЕФАНОВИЋА

2—2 у Новом Саду.

ЕКВИТАБЛ
(EQUITABLE) 6—6

ДРУШТВО ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ЧОВЕЧИЈЕГ ЖИВОТА СЈЕДИЊЕН. ДРЖАВА у ЊУ-ЈОРКУ

ОСНОВАНО 1859.

Стање обезбеђења 31. децембра 1886. износило је **1.747,000.000** држ. марака.

Новија примања износила су:

г. 1884.	г. 1885.	г. 1886.
360,000.000	**408,000.000**	**474,000.000 марака.**

Тотални фондови од 1. јануара 1886. са 272.000.000 порасли су до 1. јануара 1887. на 321,000.000 мар.

Чист добитак је износио 1. јануара 1887. године 680,000.000 те прелази онај од прошле године са 130,000.000' марака.

Уложен『капитал у Европи износи преко 16,000,000 марака. Полица, која постоји три године, не може се уништити. После три године може се полица редуцити па и искупити.

Деонички капитал од 100.000 долара, по гласу друштв. правила, доноси 7 проц. камате, а остала добитидеу корист обезбеђеника.

Подуправа за Угарску

у БУДИМ-ПЕШТИ, АНДРАШИЈЕВА УЛИЦА, Бр. 12.

Власник и издавалац Миша Димитријевић. **Одговорни уредник Никола Јоксимовић.** **Парна штампарија М. Димитријевића у Новом Саду**